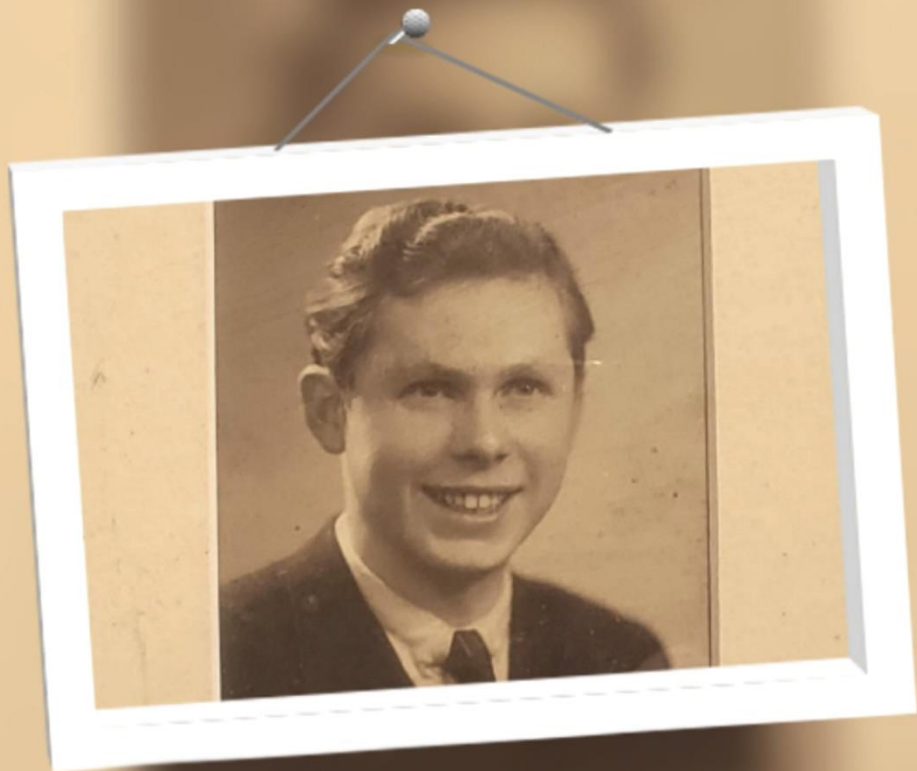




DANIEL BUKVAJ

ŘÍKALI MU JEHLIČKA

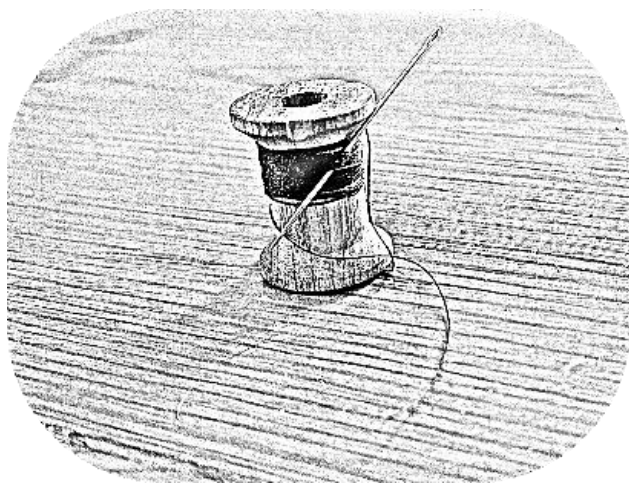
ANEB MŮJ DĚDA KOPŘIVA

ŘÍKALI MU JEHLIČKA

ANEB MŮJ DĚDA KOPŘIVA

Daniel Bukvaj

Prolog Dědy Jehličky



Píše se rok 2023. Svět je vzhůru nohama. Co doposud platilo, rázem ztratilo svou cenu. Lidé stojí, jen Země se točí dál. Rozmazaný obraz vystřídal prázdný rám. Teď záleží jen na těch, které milujeme, kteří žijí vedle nás.

Když po mě chtěl můj třináctiletý syn vysvětlit matematiku, třikrát jsem si přečetl zadání, než jsem si přiznal, že tohle jsem opravdu už zapomněl. V tu chvíli jako bych zase slyšel svého dědu:

„Chce to klid. Dane, sedni si, vem tužku a papír, pořádně se zamysli a ono to pomalu půjde. Pamatuj, co jsem ti vždycky říkal. Přijdou věci, které bys ani ve snu nečekal. Důležité pravidlo zní: Hlavně se z toho neposrat!“

Můj děda Jaroslav Kopřiva zemřel 2. 2. 1998. Bylo mu tehdy 74 let. Svou dvanáctikilovou žehličkou dožehlil zelené myslivecké sako. Přehodil ho přes panu, ať se vyvěsí, a nechal se odvézt do nemocnice. Tam už ho čekal jiný kočár. Odvezl ho do té nejlepší krejčovské dílny toho pána nahoře. Měli tam hromady kvalitních látek, spoustu barevných knoflíků, nití a holek, které nutně potřebují něco na sebe. Podle mého byl jeden z nejlepších krejčích, co svět nosil. A jestli ne..., tak ať. Mně to stejně žádněj nevymluví. Proto s vaším dovolením, pokusím se přesvědčit i vás. Třeba na chvíli zapomeneme na bláznivý svět kolem nás. V klidu se posaďte, nalijte dobrého vína. Teď začíná příběh toho, kterého měl jsem moc rád.

Uvedení dítky do provozu



Jaroslav Kopřiva se narodil roku 1924, 7. července, v Úlovicích do rodiny chudého domkáře. Ve třech letech ho postihla neznámá choroba. Po celém těle se mu začaly tvořit boláky. Natékaly a praskaly. Ač peněz neměli nazbyt, maminka s ním okamžitě spěchala do nemocnice. Tam s ním prováděli, co se dalo. Boláky mu rozřezávali a dezinfikovali. Na spodní části zad a levé ruce mu to provedli tak dokonale, že mu při tom poškodili i některé šlachy a svaly. Nakonec ho vraceli domů se slovy: „Je nám líto.“

Malý Jarda měl horečky a blouznil. Dle lékařů mu zbýval tak měsíc života. Jeho maminka v jednom kuse naříkala, plakala a modlila se k Bohu: „Pane Bože, za co nás trestáš? Jsme prokletá rodina.“

Prvorozenou Aničku jsi nám vzal hned třetí den. A teď nám po třech letech chceš vzít i Jardíka.“

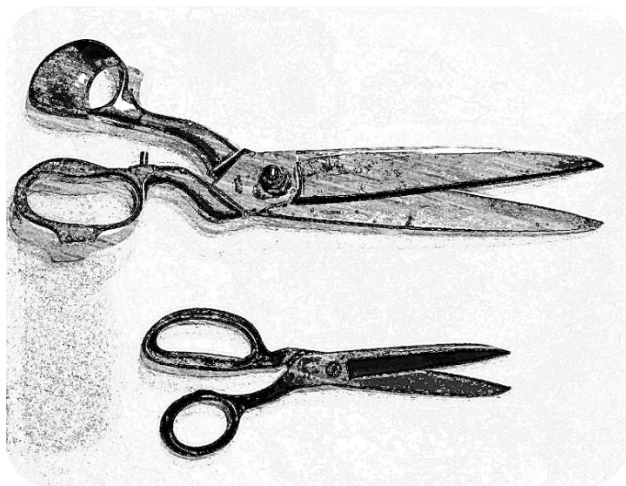
Údajně šla kolem místní babka kořenářka, která její vzlykání slyšela až ven. Zastavila se, oknem nakoukla dovnitř.

„Hej, matko! Pán Bůh je vysoko a páni daleko. Jestli mě pustíte dovnitř, podívám se na to vaše škvrně.“ Poté, co ho důkladně prohlédla, nařídila každodenní koupel v kozím mléce. „Když to pomáhalo Čachtické paní, proč by to nezabralo na takové nedochůdče.“

No a světe div se, za půl roku byl zase kluk jako lusk. Na první ani na druhý pohled nebylo nic vidět. Jen ta levá ruka byla taková chromá. Síla v ní nebyla a podél těla se jen divně plácala.

„Nevadí, bude krejčí,“ rozhodla maminka. A tím byl osud Jardy zpečetěn. Pořád mi však vrtá hlavou, kde vzali tolik kozího mléka. Možná je to tím, že dřív jejich kozy více dojily.

Rodinné blaho



Bylo krásné nedělní odpoledne. Sluneční paprsky dorážely na bílé kvítky překrásné meruňky. Vítr pořádně zadul.

„Sněží!“ volaly jsme jako děti a radostně pobíhaly pod její korunou. Zakrývala půlku naší malinkaté zahrádky. Všichni Mičurini z širého okolí ji velice obdivovali. Vždy na jaře a na podzim si k nám chodívali odříznout pár větviček. Ale nikdy jsem neslyšel, že by se některý ze štěpů ujal. Odrůdu jsme neznali. Její plody byly veliké, šťavnaté a sladké. Někdy jsme je potají trhali i nezralé. Pak soutěžili o největší škleb.

„Zase zmrzne,“ pravil chmurně otec. Po dlouholetém bádání přišel na to, proč rodí jen ob rok. „Potřebuje hodně vody. Je obrovská, musí

hodně pít.“ Každý den, co byl doma, se jí snažil pouštět vodu rovnou ke kořenům. Užitek byla tenkrát skoro zadarmo. A když babička tvrdě usnula, nechal ji téct třeba i přes noc.

„Jde se k obědu,“ zavelela mamka.

Občas jsme chodívali o patro níž k babičce na oběd. Otec měl dnes jít s námi, ale příliš se mu nechtělo. Tak tvrdil, že nemá hlad. Těžce nesl kulinářskou nečinnost naší matinky. Stravování u babi ho vyloženě vyčerpávalo. Dědu jsme při obědě zastihli jen zřídka. Často měl veliké zpoždění. Pracoval od nevidím do nevidím. Čas mu běžel jinak než nám. Pravidelně jsme ho vídali jen o Vánocích, Velikonocích a na Dušičky. To měl od babí zakázáno dělat. Vždyť co by tomu řekli lidi.

Matně si pamatuji, jak jsme jednou jeli všichni chlapi společně na chalupu. Já, otec a děda. Plně naložený zelený moskvič 2140, patnáctistovka, letěla jako šíp. Listová péra seděla na doraz. Co se nevešlo do něho, dalo se na něj. Otec se chtěl před tchánem vytáhnout. Po staré štetové cestě to pral, co to jelo. Auto létalo ze strany na stranu. Těsně jsme minuli kamennou zeď. Byli jsme na místě. Zvláštní vůně koženkových potahů odvál čerstvý vítr z hlubokých lesů. Děda rozrazil dveře auta. Jako blesk vlétl do chalupy. Svlékl se do trenek a tílka. Vysadil všechna okna v baráku a jal se je natírat. My jsme zatím nosili věci dovnitř. U třetího okna, zrovna když měl otec plné ruce tašek s jídlem, mu děda předal barvu a štětec se slovy: „Pavlíku, mně to nějak nejde. Než abych to zkazil, radši půjdu do lesa.“

Byl to spontánní člověk, nabitý energií. Husté šedivé vlasy mu padaly přes oči, menšího vzrůstu, lehce přihrbený. Levou ruku schovával za zády. Všude běhal jako čiperka. A měl na tu dobu potřebné známé, kteří ovšem z mého pohledu spíš využívali jeho, než on je.

Pomalu jsme dožvýkali oběd a vydali se o patro výš. Matinka nesla na talíři pro otce jeho porci, čímž způsobila opětovnou výměnu názorů s přibývajícím hlasitým projevem. Myslím, že se hádali o gastronomii. Nebo to byla astronomie? Dnes už si to nepamatuji. Tenkrát mi bylo čtrnáct a puberta se mnou pořádně mlátila. Vše bylo jako úplně v pohodě. Všichni jsme žili krásně pod jednou střechou, šťastni až k zalknutí. Jenže, nic netrvá věčně.

A tak jednou děda zapošíval komusi sako, seděl na tabuli nohu přes nohu, brýle na kraji nosu a malá jehla švihala vzduchem. V ten moment se do jeho hlavy vloudila pro mě osudová myšlenka: „Mám přece vnuka! Rodiče neví, co s ním, udělám z něj krejčího.“

Jeho dcera byla na krejčovinu moc chytrá. A přece tu svoji živnost musel někomu předat. Došil sako, položil ho na tabuli, napařil límec, zatížil dřevěným krejčovským chlebem, aby držel fazónu, a letěl domů. V klidu se najedl, obešel blok se psem a šel si plnit další sen.

„Ťuk, ťuky ťuk,“ dveře se otevřely. Usmívající se děda jako vždy s jednou rukou za zády pomalu přicházel chodbičkou do kuchyně. Nevím, jestli si vůbec všiml, že přerušil hádku.

„Nenechte se rušit. Jen takový malý zdvořilý dotaz: Dando, jsi tu?“ Seděl jsem na zemi skoro před ním a nechápavě na něj zíral. Přišlo mi,

že se ocitl někde, kde to vůbec nezná. Jen obrysy lidí mu napovídaly, kde asi je. A zdali to, co před ním sedí, je skutečně jeho vnuk.

Zvedl jsem pomalu ruku, jako když se žáček v první třídě hlásí.

„Pojď se mnou,“ vybídl mě rukou. Vstal jsem tedy a šel. Určitě se pak už nehádali, neb to ticho, které nás vyprovázelo, bylo kouzelné. Zavedl mě do své dílny. Tam existoval úplně jiný svět. Voněl přátelstvím, tvrdou dřinou, svobodou a neskutečným tichem. Stál jsem a jen se rozhlížel. Ukazoval mi své staré stroje. Zásoby knoflíků a nití snad ještě z první republiky. Žehličku, která vážila 12 kilo, nůžky, které přestřihnou klidně 10 látek najednou. Dírkovačku, co vypadala jako z pořadu Hádej, co to je? A ještě mnoho roztodivných věcí. Pak mě posadil na židli. Dal mi nohu přes nohu, navlékl niť, podal mi náprstek. Ten mi okamžitě třikrát spadnul na zem. Děda nehnul ani brvou, ukázal mi křížkový steh a do klína vložil sukni paní Helerové...

„Tak hurá do práce! Krejčovina je tvrdá dřina bez legrace. Sukni je potřeba začistit.“

Zřejmě to byla moje první životní bitva. A myslím, že na mě nebyl hezký pohled. Také sukně mi padala neustále na zem. Niť se mi buď zacuchala, nebo vyvlékla. Občas jsem se píchl i jehlou do stehna. Ruce, záda, zadek, vše mě bolelo. Děda se jen uculoval a pronášel takové ty uklidňující řečičky: „To nic, zvykneš si. To se naučíš. To se poddá a půjde to. Neboj, jen hezky pokračuj.“

Děda ani zdaleka nebyl vždycky milý. Uměl křičet a řádně vynadat. Ale většinou moc nemluvil. Soustředil se na práci, vše ostatní

šlo stranou. Jen někdy přišla chvíle, kdy třeba zažehloval sako nebo kabát a z ničeho nic spustil své neskutečné historky.

„Tak si představ, ty můj kluku, že já jsem vlastně krejčovskou školu začínal hnedle v tomhle baráku. Ale nemysli si, ono to nebylo jak teď. Týden chodíš na praxi, kde tě skoro nic nenaučí, pak týden do školy, kde tě zase nic nenaučí. Navíc ještě zapomeneš, co ses naučil před tím. My jsme makali od rána do večera. Do školy jsme chodili jen v sobotu a jednou za 14 dní v pátek. Mistři nás honili, že jsme nevěděli, kam dřív skočit. V Lounech bylo tenkrát na třicet dílen. V každé vážený pan mistr, ten měl nějaké dělníky a ti měli k ruce učně. Ale všechno jim neukazovali. Jen to, co se jim zrovna hodilo. Zbytek buď odkoukali, nebo měli smůlu. A na tovaryšském listu pak neměli napsáno krejčí, ale třeba jen vestař, kalhotář nebo také jen dírkař. V nejhorším případě schopen zapošíť kabát, schopen přišít knoflík. A to na uživení rozhodně nestačilo. Být učněm nebyla žádná sranda. Můj kamarád, co se učil u Procházků, dostal jednou od pana mistra holí za to, že když na kole po práci rozvázal hotové kusy, nechal u Majerů sako na pumpě. Nikdo nebyl doma, jemu by ujel vlak, tak nač čekat. Dělávalo se to běžně. Sako na pumpě bylo jako na krejčovské panně a ještě krásně drželo fazónu. Jenže druhý den přišel pan Majer si stěžovat. Co prý je to za nápady tam zboží takhle nechávat. A jestli se to bude opakovat, můžou jít někam jinam. Mistr se rozčílil a dal Vencovi holí na pamětnou. Za pár dnů vyšlo najevo, že Majerovi se jako obvykle vraceli nad ránem z hospody domů. Značně posílení alkoholem se neustále hádali a provokovali. Majer už nevydržel útoky své ženy a jednu jí vrazil. Ta mu to chtěla okamžitě

oplatit. Jenže si ho spletla s tou napařádnou pumpou a ruka byla na dvě půlky. Navíc ji v nemocnici odmítli ošetřit na pojistku, neb úrazy zapříčiněné při pumpování vody neměla zaškrtnuté. Sklidili všeobecný posměch. Ale pro krejčovského mistra byli hotový poklad. Jejich neustálé šarvátky produkovaly dost často potrhaný oděv. Tu si utrhli knoflík, poutko, jindy natrhli kapsu či rukáv. Jednou se jim dokonce povedlo utrhnout límec. Peníze se z nich jen sypaly. Takže když si přišel otec Vaška stěžovat, proč jim jako kluka bije, mistr jen pokrčil rameny: *Podívejte, vašnosto, krejčovina není bramborová polívka. Je to poctivé řemeslo a musí se dělat od rána do večera. Bud' mi tu kluka necháte dvanáct hodin, nebo si ho vezměte zpět do těch vašich prdelákovic.*"

Sukně mi zase spadla na zem.

„Krouťš se u toho jako paragraf. Běž se protáhnout.“

Na malinkaté zahrádce kvetl obrovský žlutý netřesk. Sklonil jsem se k němu.

„Bum, bum,“ rány na okno mě vyzývaly k pokračování křížků. Nerad, ale vrátil jsem se zpět. Navlékl jehlu, zkroutil se na židli do patřičného tvaru. Chtěl jsem se zeptat, jak to bylo s ním v téhle dílně, ale už mě nevnímal. Jeho ruce automaticky pracovaly a mozek byl kdesi daleko. Rádio Po drátě hrálo pop 70. let. Křížkování sukně trvá cirka 40 minut, záleží hodně na korpulentnosti dámy. Paní Helerová byla středně korpulentní a mě to trvalo přes čtyři hodiny. Jako odměnu jsem dostal 30,- Kč. Měl jsem tedy 7,50 Kč na hodinu. To byl vejvar.